

Komplexní přístup v pojetí společné spojenecké doktríny AJP-01 (D) RD

Autor ve svém článku popisuje pojetí komplexního přístupu při plánování a provedení soudobých vojenských operací, tak jak jej charakterizuje ratifikační návrh společné doktríny NATO AJP-01 (D). V článku je poukázáno na hybridní hrozby vytvářené státními a nestátními aktéry, kteří se necítí vázány žádnými mezinárodními právními nebo etickými normami a kterým v soudobých vojenských operacích čelí vojenské síly NATO. Autor zde zdůrazňuje, že mají-li být operace, jejichž cílem je vytvoření udržitelného míru úspěšné, musejí být prováděny za použití příslušných nevojenských a vojenských nástrojů, koordinovaným a sladěným způsobem.

Ing. Karel Kudlička, Institut doktrín Vyškov

Operační prostředí

Pro současné operační prostředí je charakteristické, že se stále více stírají rozdíly mezi státními a nestátními aktéry (povstalci, teroristé, zločinci apod.). Vojenské síly Aliance (dále jen NATO – North Atlantic Treaty Organization) proto musí vést operace proti nepříteli, který používá jak regulérní, tak i neregulérní způsoby boje¹. Ty mohou představovat různé hrozby ze strany náhodných nebo nekoordinovaných aktérů anebo kombinaci těchto hrozeb (tzv. hybridní hrozby), používaných koordinovaným způsobem. Nepřátelské skupiny mohou využívat tyto hybridní způsoby boje k útokům na slabá místa Aliance. Necítí se vázány mezinárodními právními nebo etickými normami, což jim dovoluje používat neočekávané a velmi obtížně předvídatelné způsoby boje. Nepřátelské skupiny se mohou také uchýlit k dlouhodobé strategii spočívající v tom, že neusilují o vítězství, ale činí vše pro to, aby se vyhnuly své porážce.

Úspěchu v boji proti hybridním hrozbám nelze dosáhnout pouze vojenskou silou. Mají-li být operace, jejichž cílem je vytvoření udržitelného míru, úspěšné, musejí být prováděny za použití příslušných nevojenských a vojenských nástrojů, koordinovaným a sladěným způsobem².

NATO musí usilovat o řešení této složité situace použitím diplomatických, informačních, vojenských a ekonomických nástrojů síly, včetně civilních kapacit.

čl. 0226, AJP-01 (D) RD

Komplexní přístup

Použití nevojenských a vojenských nástrojů představuje realizaci integrovaného souboru politických, ekonomických, sociálních a bezpečnostních opatření. Cílem těchto opatření je ukončení konfliktu, odstranění základních příčin konfliktu (zabránění opětovného vzplanutí ozbrojeného násilí) a vytvoření legitimních a efektivních politických, ekonomických a sociálních struktur a udržitelných podmínek nezbytných pro dlouhodobou stabilitu.

Proporcionalita mezi jednotlivými nástroji síly bude u každé stabilizační operace různá a v čase proměnlivá. Požadovaný výsledek (the desired outcome) a tedy úloha jednotek NATO se proto mohou měnit, a to skokově, postupně nebo dokonce nepozorovaně. Tak, jak se v čase může měnit důraz na různé aktivity a cíle, může se měnit situace, a síly NATO pak musejí měnit své postoje a přístupy a tím také zaměření svého úsilí.

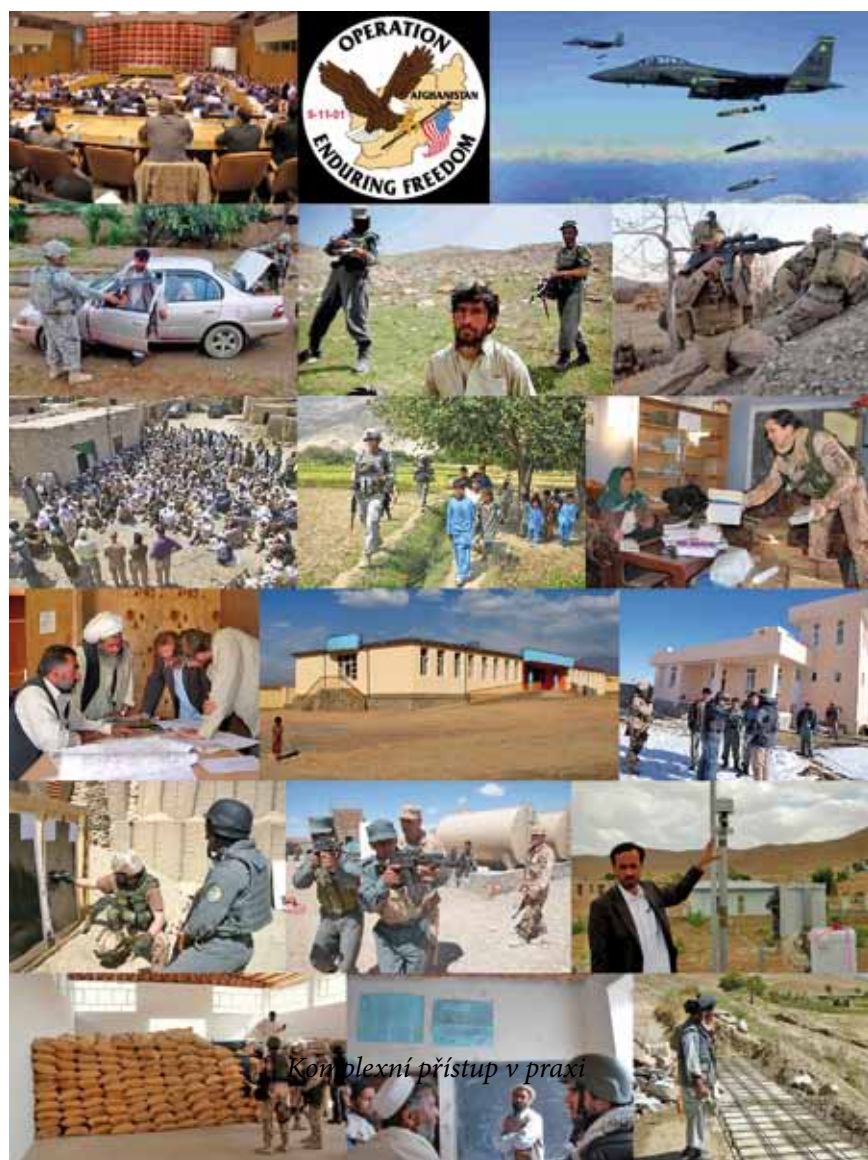
Pokud použití vojenské síly vede přímo k dosažení požadovaného výsledku, lze ji označit jako rozhodující. Pokud však vojenská součást pouze podporuje úsilí ostatních aktérů o dosažení požadovaného výsledku, není rozhodující silou.

¹ Allied Joint Doctrine AJP-01(D) RD, čl. 0214c

² NATO'S Comprehensive approach to crisis response operations, Peter Viggo Jakobsen, Kopenhagen 2008

V takovémto případě nelze tyto nevojenské aktéry – diplomatické, civilní a ekonomické, od samého počátku operace podceňovat. To je základní premisa komplexního přístupu (Comprehensive Approach), který NATO uplatňuje při vedení operací.

Efektivní uplatnění komplexního přístupu vyžaduje pravidelnou koordinaci, konzultace a součinnost všech zúčastněných stran. K tomu NATO vyvinulo soubor pragmatických návrhů, zaměřených na podporu komplexního přístupu k řešení krizí mezinárodním společenstvím. Na summitu NATO v Bukurešti v roce 2008 vedoucí představitelé Aliance schválili akční plán pro rozvoj a implementace podílu NATO na komplexním přístupu. Tento plán je zaměřen na vytvoření těsnějšího partnerství mezi NATO a ostatními mezinárodními organizacemi, které mají zkušenosti a dovednosti v oblastech, jako je např. budování institucí, ekonomický rozvoj, vládnutí, soudnictví a policie.

Z vojenského hlediska není komplexní přístup založen pouze na stejném chápání situace a na shodě o postupu při řešení krize, ale také na poznání, že nevojenská aktéři mohou poskytovat podporu vojenským aktérům a vojenští aktéři mohou poskytovat podporu nevojenským aktérům, v závislosti na konkrétních podmínkách. Nedávné operace NATO jsou důkazem toho, že tyto strany (aktéři) jsou vzájemně závislé.

Úspěch komplexního přístupu závisí na společném chápání situace, pojetí cíle, odhodlání, vzájemném porozumění, spolupráci a způsobu financování.

Obecné principy komplexního přístupu³ jsou:

- aktivní spolupráce všech aktérů před vypuknutím krize a v jejím průběhu;
- vzájemná shoda, založená na vzájemné spolupráci, vzájemných stycích, vzdělání a společném jazyce;
- spolupráce založená na vzájemné důvěře a ochotě ke spolupráci, vzájemná znalost institucí a sdílení informací;
- zaměření postupu všech aktérů směrem k jednotnému cíli, v ideálním případě ke společně schváleným cílům.

Implementace komplexního přístupu. Způsob a charakter implementace komplexního přístupu na jednotlivých úrov-

ních (strategické, operační a taktické) se může lišit v závislosti na konkrétní krizi.

Ke stanovení jasné strategie a cílů je nutná politická shoda o požadovaném výsledku. Požadovaný výsledek bude zpravidla zahrnovat prvky bezpečnosti, vládnutí a ekonomického rozvoje. Složitost nebo povaha vyvíjející se krize může znemožnit finální vymezení požadovaného výsledku. Situace může být taková, že reálný plán je možno zpracovávat pouze s výhledem na několik měsíců, nikoli let. Pak bude nutné požadovaný výsledek formulovat znovu.

Dosáhnout úplné shody mezi různými aktéry však může být obtížné. V tomto případě je třeba vypracovat alespoň společnou vizi anebo usilovat o dosažení jednoty cíle. Vytvoření příznivých podmínek pro dosažení po-

³ Allied Joint Doctrine AJP-01(D) RD, čl. 0230

žadovaného výsledku vyžaduje aktivní zapojení všech jednotlivých nástrojů síly, a zároveň efektivní spolupráci mezi vojenskými a nevojenskými aktéry (NATO, mezinárodní instituce, vládní a nevládní organizace apod.). Implementace komplexního přístupu vyžaduje citlivý přístup, úctu, respekt, důvěru, trpělivost a takt.

Uplatnění komplexního přístupu v podmínkách NATO

Zkušenosti NATO v Afghánistánu a Kosovu potvrzují složitost současných krizí, jejichž úspěšné řešení vyžaduje komplexní přístup mezinárodního společenství, včetně realizace koordinovaných akcí příslušných civilních a vojenských aktérů. Předpokladem tohoto přístupu je sladění, koordinace a dekonflikce vojenských a politických nástrojů síly NATO s ostatními nástroji síly. Potřeba širší spolupráce a plánování v souladu s principy a rozhodnutími příslušných orgánů NATO. NATO při řešení krizí se v rámci komplexního přístupu zaměřuje na tři úrovně:

- politickou a strategickou úroveň, zde se NATO zaměřuje na vytváření ovzduší důvěry a vzájemného porozumění mezi mezinárodními aktéry;
- operační úroveň, prioritou je spolupráce s mezinárodními aktéry při plánování operací, u nichž se vyžaduje vyšší míra civilně-vojenské spolupráce;
- taktickou úroveň, velitelé jednotek NATO musejí mít zmocnění k efektivní spolupráci a koordinaci s místními úřady a ostatními mezinárodními aktéry při vedení operací.

K dosažení úspěchu se musejí všechny tyto tři úrovně vzájemně doplňovat. Důsledkem uplatnění komplexního přístupu je soudržnější použití nástrojů krizového řízení Aliance, včetně vojenských a politických plánovacích procedur; zlepšení spolupráce Aliance s ostatními partnery, OSN, mezinárodními vládními a nevládními organizacemi a místními aktéry při plánování a vedení operací; vyšší schopnost Aliance zajistit vojenskou podporu stabilizačních operací a obnovy hospodářství (rekonstrukčního úsilí) ve všech fázích konfliktu ve shodě s ostatními partnery.

Opatření k implementaci komplexního přístupu

Implementace komplexního přístupu NATO bude vyžadovat dlouhodobé úsilí. Dosavadní zkušenosti z realizace toho projektu ukazují, že při řešení krizí bude muset Aliance zlepšit schopnost spolupracovat a koordinovat svou činnost se svými partnery a ostatními mezinárodními aktéry.

Účinné uplatnění komplexního přístupu vyžaduje rozvoj spolupráce v následujících oblastech.

Plánování a vedení operací. NATO si plně uvědomuje všechny vojenské a nevojenské aspekty zapojení Aliance a usiluje o zlepšení praktické spolupráce na všech úrovních se všemi relevantními organizacemi a aktéry při plánování a vedení operací. Současné úsilí NATO v oblasti operačního plánování podporuje význam společného cíle a společného rozhodnutí, jasnou definici strategií a cílů před zahájením operace. Do vojenského plánování se zahrnují dopady operací na místní obyvatelstvo a na rekonstrukci a rozvoj.

Zkušenosti, vzdělávání, výcvik a cvičení. Pro vyšší využití možností NATO byla zpracována nabídka společného výcviku civilních osob a vojáků. To zvyšuje sdílení zkušeností, pomáhá vytvářet vzájemnou důvěru mezi NATO, jeho partnery, mezinárodními a místními aktéry a vytváří příznivé podmínky pro koordinaci činnosti v operacích.

Zdokonalování spolupráce s externími partnery. Dosažení trvalého vzájemného porozumění, důvěry a respektu mezi příslušnými organizacemi a aktéry zefektivňuje jejich činnost, proto NATO aktivně usiluje o pravidelné, rozsáhlé civilně-vojenské působení (spolupráci) s ostatními organizacemi a aktéry se současným respektováním nezávislého rozhodovacího procesu každé strany.

Informování veřejnosti. Účinnost komplexního přístupu vyžaduje, aby byl provázen trvalou a promyšlenou informační kampaní. Tato informační kampaň by měla být systematická, neustále aktualizovaná a měla by dokumentovat pokrok v příslušných oblastech. Je třeba zajistit, aby se informační strategie hlavních aktérů vzájemně doplňovaly a nikoli si odporovaly. Toho se dosahuje navázáním přímých kontaktů mezi osobami, které odpovídají za informační činnost.

Stabilizace a rekonstrukce

NATO usiluje o prohloubení své vojenské podpory procesu stabilizace a rekonstrukce ve všech fázích konfliktu. To bude zahrnovat využití všech příslušných stávajících a plánovaných aliančních schopností. Bude nutné vyžadovat lep-

ší koordinaci vojenského úsilí NATO v této oblasti s partnery a ostatními mezinárodními vládními a nevládními organizacemi, které jsou primárními poskytovateli nezbytných civilních sil a prostředků ke stabilizaci a rekonstrukci.

Úspěšné splnění úkolů Aliance při ochraně míru a zabránění konfliktu závisí na účinnosti preventivní diplomacie a na úspěšném řešení krize. Politické, ekonomické, sociální a environmentální prvky bezpečnosti a stability tak mají rostoucí význam. Klíčem k dosažení požadovaného výsledku je vzájemné porozumění, efektivní spolupráce a shoda na společném postupu (cíli) se všemi aktéry.

Literatura:

AJP-01(D) RD *Allied Joint Doctrine*. 2010.

JAKOBSEN, Peter Viggo. *NATO'S Comprehensive approach to crisis respons operations*. Kopenhagen, 2008.